

خطری به نام «اثر هاله‌ای» در سازمان‌ها

پرتو جغتایی

روزنامه‌نگار

بسیاری از مادر زندگی روزمره، بارها به افرادی برخورد می‌کنیم که ویژگی‌های شخصیتی یا ظاهری مثبتی دارند و ما این ویژگی‌ها را به سایر خصوصیات مثبت آن‌ها تعمیم می‌دهیم. مثلاً اگر فردی جذاب و خوش تیپ را ببینیم که مؤدب هم هست، نتیجه می‌گیریم که سخاوتمند و راستگو هم هست. این ارزیابی از پیش تعیین‌شده را «اثر هاله‌ای» (Halo effect) می‌نامند. اثر هاله‌ای درباره اشیا، رویدادها و هر چیز دیگری صدق می‌کند. مثلاً وقتی محصولی از یک برند را استفاده می‌کنیم و آن را فوق‌العاده می‌دانیم، ناخودآگاه هر محصول دیگری از آن برند را با فرض عالی بودن امتحان می‌کنیم. این اثر خوب است یا بد؟ آیا ممکن است بر قضاوت‌ها یا تصمیم‌گیری‌های ما اثر بگذارد؟ پاسخ دادن به این سؤالات درباره اثر هاله‌ای به ویژه در کسب‌و کار بسیار مهم و مؤثر است؛ چرا که تحقیقات نشان داده عملکرد سازمان همواره با وجود مشکلی به نام اثر هاله‌ای تضعیف می‌شود. این پدیده یکی از خطاهای شناختی است که ادراک ما را نسبت به یک موضوع یا شخص، به شکل مثبت تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. شاید اصطلاح اثر هاله‌ای برای شما جدید باشد، اما این تأثیر دیدگاه در تمام جنبه‌های زندگی روزمره شما از جمله در محل کار، دانشگاه، بیمارستان و... نیز وجود دارد. آگاهی از اثر هاله‌ای، به ما کمک می‌کند راحت‌تر تأثیر این خطا را روی زندگی خود تشخیص دهیم. چه بخواهید شخص دیگری را ارزیابی کنید، چه تصمیم بگیرید به کدام کاندیدای سیاسی رأی دهید یا حتی یک فیلم برای تماشا انتخاب کنید، باید توجه داشته باشید که برداشت شما چه تأثیری روی ارزیابی‌تان خواهد داشت. این خطای ادراکی در محیط کار و تصمیم‌گیری در سازمان نیز به اشکال مختلف نمود پیدا می‌کند. اگر می‌خواهید از بروز اثر هاله‌ای در سازمان جلوگیری کنید و اثر آن را بر تصمیم‌گیری در سازمان بررسی کنید، باید با مزایا و معایب آن آشنا شوید و شناخت خوبی از این پدیده داشته باشید.

تاریخچه اثر هاله‌ای

اصطلاح «اثر هاله‌ای» در ابتدا از نقاشی‌های تاریخی و مذهبی گرفته شده است. نقاشی‌هایی که در آن اشخاص مقدس با هاله‌ای دور سرشان نشان داده شده‌اند. این هاله می‌گوید که اشخاص فوق‌خوب هستند و ما را وادار می‌کند دید خوبی به آن‌ها داشته باشیم. تاریخچه اثر هاله‌ای به صدسال پیش و تحقیقات یک روانشناس آمریکایی به نام «دوارد آل ثورندایک» برمی‌گردد. او در یکی از تحقیقاتش از افسران ارتش خواست تا سربازها را از نظر هوش، هیکل، رهبری و شخصیت رتبه‌بندی کنند، البته بدون اینکه با آن‌ها صحبت کنند. نام‌گذاری خطای هاله‌ای بر گرفته از اصطلاح (Halo) یا هاله با مفهوم مذهبی است. معمولاً در نقاشی‌های بی‌شماری از قرون وسطی و رنسانس از یک دایره نورانی در اطراف سر چهره قدیسان برای نشان دادن قداست استفاده می‌شد که او را فردی خوب و شایسته نشان می‌داد. به عبارت دیگر، شما قضاوت خود را از یک ویژگی قابل‌مشاهده به کل شخصیت یا موضوع تعمیم می‌دهید. توجه داشته باشید که وقتی تحت‌تأثیر خطای هاله‌ای هستیم، اشخاص را

میان همان نور مقدس نقاشی‌ها می‌بینیم، با این تفاوت که این هاله توسط درک ما ایجادشده و واقعیت ندارد. حالا که با اثر هاله‌ای آشنا شده‌ایم حدس زدن نتایج آن خیلی سخت نیست.

اثر هاله‌ای در کسب‌وکار

بسیاری از مطالعات در حوزه روانشناسی سازمانی نشان‌دهنده وجود اثر هاله‌ای در سازمان است. حال این سؤال مطرح می‌شود که اثر هاله‌ای چگونه در محیط کار هویدا می‌شود؟ خطای هاله‌ای بر نحوه تعامل متخصصین در محل کار تأثیر می‌گذارد. به عنوان مثال، یک سرپرست یا مدیر ممکن است بیشتر ویژگی‌های مثبت را به همکارانی که شبیه‌تر یا جذاب‌تر هستند تعمیم دهد. کارکنان هم ممکن است به خاطر اثر هاله‌ای با سرپرستان خود رفتار متفاوتی داشته باشند و ترجیح دهند با مدیر یا سرپرستی کار کنند که از نظرشان ویژگی‌های مثبت‌تری داشته باشد. اثر هاله‌ای فقط محدود به نوع نگاه ما به دیگران نیست، بلکه در نحوه قضاوت ما درباره چیزهای مختلف مثل محصولات

دره سرسبز و بهاری در خراسان

هر گوشه ایران را که نگاه کنیم، یک زیبایی خیره‌کننده می‌بینیم که می‌توان در سطح بین‌المللی به معرفی آن پرداخت و از خارج کشور توریست جذب این مناطق کرد. دره چریک در گز، یکی از زیباترین مناظر طبیعت خراسان رضوی را در دل خود دارد و در ماه‌های فروردین و اردیبهشت‌ماه بهترین فصل دیدن آن است. دره «چریک» یکی دیگر از جاذبه‌های طبیعت زیبای کشورمان ایران است که به ما ثابت می‌کند هر نقطه از ایران زمین دارای مناظر بکر و استثنایی و دیدنی است. دره چریک یا به بیان دیگر «دره چریش»، یکی از مناظر طبیعی در استان خراسان رضوی است که به واسطه زیبایی سحرانگیز خود، به مقصد توره‌ای گردشگری بسیاری تبدیل شده و هر ساله گردشگران زیادی را پذیراست. دره چریک در گز که محلی‌ها به آن دره چئیریک (به معنای خیره‌کننده) می‌گویند، یکی از جاذبه‌های طبیعی توریستی جذاب و زیبای استان خراسان رضوی محسوب می‌شود که در فاصله حدود ۶۵کیلومتری شهرستان درگز واقع شده است. دره چریک، تلفیقی زیبا از زمین‌های سبز و درختان پرشمار ارغوان و سنگ‌های سر به فلک کشیده و قله‌های مرتفع است. به‌واسطه پوشش مملو از درختان ارغوان، دره چریک به دره ارغوان نیز شهرت یافته است. این منطقه دارای پوشش سرسبز فصلی بوده و در ماه‌های فروردین و اردیبهشت زیبایی‌های این دره صدچندان است. در صورتی که بتوانید زمان سفر خود را با زمان گل‌دهی درختان ارغوان هماهنگ کنید (یعنی ماه‌های فروردین و اردیبهشت) زیباترین مناظر این دره را مشاهده خواهید کرد. برای رفتن به دره چریک در گز، پس از رسیدن به استان خراسان رضوی، باید وارد مسیر در گز به قوچان شوید. تا کیلومتر ۱۵۰ این مسیر برانید تا به یک مسیر فرعی در سمت راست برسید که شما را به روستای رحمان‌قلی یا محمدتقی‌بیگ خواهد رساند. برای رسیدن از ابتدای این مسیر فرعی تا روستای محمدتقی‌بیگ باید حدوداً ۵کیلومتر مسافت را طی کنید. پس از رسیدن به روستای محمدتقی‌بیگ، باید از کنار مقر پاسگاه مرزی پیش بروید تا به ورودی دره چریک برسید. دره چریک یک منطقه کوهستانی مرزی است. به همین دلیل امکانات رفاهی خاصی در این منطقه وجود ندارد. بنابراین باید برای یک شرایط کاملاً به دور از امکانات شهری آماده باشید. منطقه دره چریک در گز، در مناطق نزدیک مرز ایران با کشور ترکمنستان قرار دارد و این فاصله نزدیک و مسیر سخت، باعث شده امکانات رفاهی و حتی جاده آسفالتی تا خود دره نرسیده باشد. بنابراین شما برای رسیدن و ورود به دره چریک، باید یک مسیر خاکی به طول ۵ کیلومتر را طی کنید. علاوه بر طبیعت زیبایی که دره چریک در گز دارد، در اطراف منطقه این دره زیبا، مناطق دیدنی و گردشگری دیگری هم وجود دارد که بد نیست با این مناطق آشنایی داشته باشید و سری به این آثار نیز بزنید. مناطقی مانند قلعه چریک، قلعه‌ای باستانی به‌جا مانده از قرن ۹ هجری قمری، آبشار شوشک و دواب و پارک ملی تندوره.

قلعه امیر مخم - چهار محال و بختیاری

زادبوم

لطف خداوند هر روز از نو شامل حال من خواهد شد.

رواق

یادنگاره

سکوی نفتی سروش - بهرگان ۱۳۴۰

دریچه

۱۵

atiyeno.ir

گذرگاه کهنسالی

نه‌به‌بحران میانسالی

«میانسالی» تقریباً بین ۴۵ تا ۶۰سالگی اتفاق می‌افتد. یک باور رایج در مورد این مرحله از زندگی وجود دارد. آن هم این‌که باید انتظار داشته باشید درباره هویت، انتخاب‌های خود در زندگی و مدت زمان حیات خود با آشنفتگی درونی روبه‌رو شوید یا به عبارت دیگر، حتماً باید با بحران میانسالی دست‌وپنجه نرم کنید. الیوت ژاک، روانکاو اصطلاح بحران میانسالی (midlife crisis) را در دهه ۱۹۶۰ مطرح کرد. به گفته‌او، به نظر می‌رسد بیماران تا اواسط تا اواخر دهه چهارم زندگی، مرگ را به خود نزدیک احساس می‌کنند و به همین علت، یک دوره افسردگی و تغییرات ناگهانی در سبک زندگی‌شان را پشت سر می‌گذارند. پس از اظهار نظر ژاک، این ایده که بحران میانسالی یک قطعیت بیولوژیکی است، گسترش یافت. امروزه بحران میانسالی معمولاً با باورهای کلیشه‌ای مثل خرید ماشین‌های شیک و پایان دادن به ازدواج توسط مردان میانسال مرتبط است. درست است که برخی از مطالعات نشان می‌دهند با رسیدن افراد به میانسالی، رضایت از زندگی و شادی کاهش می‌یابد و خیلی از افراد بحران را تجربه می‌کنند، اما باید به این نکته توجه کنید که این موضوع درباره تمام افراد صدق نمی‌کند و یا حتی گاهی کاهش شادی محسوس نیست. همچنین طبق برخی مطالعات، به نظر می‌رسد که رضایت افراد از زندگی با ورود به میانسالی افزایش و سپس با ورود به سال‌های آخر زندگی کاهش می‌یابد. بنابراین، برای بسیاری از مردم، «بحران» اصطلاح مناسبی برای توصیف تجربه میانسالی نیست. در مطالعات، تنها حدود ۱۰ تا ۲۰ درصد از بزرگسالان ادعا می‌کنند که بحران میانسالی را تجربه کرده‌اند.

برخی از ما وقتی که وارد سال‌های بحران میانسالی می‌شویم، استرس‌های جدیدی را از سر می‌گذرانیم، در حالی که این بحران یک واقعیت اجتناب‌ناپذیر است، اما اهمیت چندانی ندارد. با این وجود شاید شما از مسیر شغلی خود پشیمان شوید و احساس کنید در دام تصمیمات غلط مالی خود گرفتار شده‌اید، نگران کاهش توانایی‌های بدنی خود باشید یا به خاطر اهدافی که از دست داده‌اید، ناراحت باشید. برخی افراد نیز با رسیدن به میانسالی، شاهد تغییر یا افزایش مسئولیت‌های‌شان هستند. احتمال دارد مراقبت از والدین سالخورده را شروع کنید، یا مجبور شوید بپذیرید که مثلاً فرزندتان مستقل‌تر شوند. بسته به شرایط و دیدگاه شما، میانسالی می‌تواند یک زمان استرس‌زا و گیج‌کننده و یا زمانی برای رشد، ثبات و شادی باشد. یادگیری علائم و علل بحران میانسالی می‌تواند کمک کند تا راه‌هایی را برای مقابله با استرس‌های رایجی که در این دوره به وجود می‌آیند، شناسایی کنید و راه‌هایی برای پیشرفت بیابید. شدت علائم بحران میانسالی می‌تواند از فردی به فرد دیگر متفاوت باشد. همچنین جنسیت می‌تواند در چگونگی بروز بحران میانسالی نقش داشته باشد. زنان به احتمال زیاد دوره‌ای از درونگرایی را پشت سر می‌گذارند، زیرا دیگر به جای اولویت دادن به مشکلات و نیاز دیگران، به خود و نیازهای جسمی/ روانی‌شان می‌پردازند. از سوی دیگر، شاید مردان احساس کنند که تصمیمات گذشته آن‌ها، گزینه‌های محتمل برای تصمیمات آینده‌شان را محدود کرده است. ممکن است از کارهای روزمره خود، چه برنامه کاری یا سایر مسئولیت‌ها، احساس خستگی کنید. شاید شروع به خیال‌پردازی کنید که اگر مسیر شغلی متفاوتی را دنبال می‌کردید یا با شخص دیگری ازدواج می‌کردید، زندگی‌تان چگونه بود. رؤیایپردازی درباره تغییر اتفاقاتی که در گذشته رخ داده‌اند، می‌تواند تغییر اتفاقاتی را که هم‌اکنون برای شما می‌افتند، سخت‌تر کند. احساس این‌که تصمیمات گذشته، شما را درگیر و یا پتانسیل شما را محدود کرده‌اند، می‌تواند منجر به حملات ناگهانی عصبی شود. حتی ممکن است از همسر، والدین سالخورده یا نزدیک‌ترین دوستان‌تان به خاطر اتفاقات جزئی، عصبانی شوید. همان‌طور که گفتیم بحران میانسالی بیشتر در سنین ۴۵ تا ۶۰ رخ می‌دهد. افراد بسیاری با بحران میانسالی روبه‌رو می‌شوند. معمولاً این دوره از زندگی شامل تغییراتی است که در برخی افراد نمایان‌تر به نظر می‌آید.